

Bátturin – ein rein gleði!

Innihaldsyvirlit

Kunning til bátæigarar í Norðurlondum	3
Bátahylurin – eitt gott stað at vera?	4
Øll hava ábyrgd av at tálma dálkingini	5
Serliga dálkandi burturkast	6
At rigga bátin til	8
Góð ráð tá ið tú skal keypa máling, útgerð o.a.	10
Val av vørum	11
Bátavask	13
Brennievni og smyrjiolja	14
Um óhappið skuldi hent...	15
Meira kunning fæst...	16

Norðurlenska samstarvið

Norðurlenska samstarvið er eitt tað elsta og mest víðfevnda økissamstarvið í heiminum. Tað fevnir um Danmark, Finnland, Ísland, Noreg, Svøriki, Føroyar, Grønland og Áland. Samstarvið styrkir samanaldið millum norðurlondini við virðing fyri teim tjóðskaparligu mununum og líkleikum. Tað økir um móguleikarnar fyri at vísa á norrønu áhugamálini í heiminum og fremur gott grannalag. Samstarvið varð skipað í fastar karmar í 1952, tá Norðurlandaráðið varð stovnst sett sum miðdepil fyri politikarar og stjórnir í norrønu londunum. Í 1962 undirritaðu tey norrønu londini Helsingforsáttmálan, sum síðani tá hevur verið tann grundleggjandi karmurin fyri tað norrøna samstarvið. Í 1971 varð Norðurlenska Ráðharraráðið sett á stovn sum tann formligi miðdepilin at taka sær av samstarvinum millum norrønu stjórnirnar og politisku leiðslurnar í sjálvstýrandi økjunum, Føroyum, Grønlandi og Álandi.

ANP 2005:748

©-Norðurlenska ráðharraráðið 2005

Design: Brandpunkt a/s

Illustrationer: Jørn Grynnerup

Prent: Guðjon Ó, Reykjavík 2005

Upplag: 500

Prentað á umhvøvisgott pappír ið lýkur krøvini í norðurlensku umhvøvisásetingini.

Printed in Iceland

Interconsult í Noregi hevur í samstarvi við COWI í Danmark framleitt faldaran eftir umbøn frá norðurlensku umhvøvismálaráðharrunum.

Á heimasíðuni www.norden.org, finnur tú faldaran á norðurlensku málunum og enskum. Hjørdis Zachariassen á Heilsufrøðiligu starvsstovuni hevur tillagað og týtt faldarin til føroyskt.

Kunning til bátæigarar í Norðurlöndum

Hesin faldari er ætlaður bátæigarum, limum í bátafelögum, kommunum og øðrum, sum hava ábyrgd av bátum, bátahyljum og/ella bátahavnum.

Faldarin kannar um skyldur, sum bátæigarar og kommunur hava til at minka um dálking í og rundan um bátahyljar. Faldarin hevur ítøkiligar loysnir til, hvat gerast kann fyri at avmarka dálking.

Summar loysnir krevja ætlanir og fløgur í bátahylin ella havnarlagið. Aðrar loysnir krevja, at ein skipar seg á annan hátt og broytir mannagongdir.

Vónandi kann faldarin geva íblástur til bátæigarar, brúkarar og ábyrgdarhavarar, soleiðis at hvør einstakur kann taka ábyrgd og minka um dálkingina av havinum.

Land	mett tal av bátum *
Sværíki	600 000
Noreg	500 000
Danmørk	50 000
Finnland	370 000
Ísland	2 000
Føroyar	2 000
Áland	8 000

*jollur, kanoir og árabátar eru ikki við.

Bátahylurin – eitt gott stað at vera?

Í Norðurlondum verða árliga brúktir áleið ein hálv milliún litrar av botnmáling og sama nøgd av øðrum evnum, bara til stuttleikabátar.

Hesar vørur kunnu innihalda eitur, sum hava skaðilig árin á lívið í sjónum. Eitt nú botnmáling, sum inniheldur virkin evni, ið forða gróðri.

- Umhvørviseiturevni ávirka øll lið í føðiketuni, frá smáum botnverum til skeljadjór og fisk.
- Umhvørviseiturevni kunnu vera atvold til, at fiskur og skeljadjór verða skaðilig at eta.
- Umhvørviseiturevni kunnu dálka botnin í bátahylinum.
- Dálkaður botnur kann verða orsök til umhvørvistrupulleikar í langa tíð aftaná, at dálkingarkeldur eru steðgaðar.
- Spill í sambandi við áfylling av brennievni dálkar.

Øll hava ábyrgd av at tálma dálkingini

Eitt gott ráð er, at kommunur saman við møguligum bátafelagi á staðnum, hava fólk, sum hava ábyrgdina av umhvørvisarbeiðinum, og sum kann hava dagfórda vitan um lógir, kunngerðir og reglur, nýggjar vørur og góðar loysnir. Ein góð byrjan er, at staðfesta møguligar dálkinginarkeldur í bátahylinum ella havnarlagnum, fyri síðani at seta í verk tiltøk.

- Bátæigarar og brúkarar hava skyldu til at lata burturkastið til góðkenda skipan.
- Kommunur hava skyldu til at hava móttøku av burturkasti á havnarlagnum.
- Kommunur ella tey, sum varða av bátahyljum og havnarløgum, eiga at gera eina burturkastætlan, sum skal virka til, at burturkastið verður handfarið sambært galdandi reglum.
- Kommunur skulu forða fyri dálking í bátahyljum og skulu hava neyðuga útgerð tøka á havnarlagnum til at basa bráðligari dálking.
- Allir bátæigarar og brúkarar eiga at kunna seg um hvørji sløg av botnmáling eru skaðilig fyri umhvørvið og velja tey minst skaðiligu.

Serliga dálkandi burturkast

Serliga dálkandi burturkast er burturkast, sum kann føra til dálking ella heilsuvanda, um tað ikki verður handfarið og burturbeint á rættan hátt. Kommunan eigur at hava móttøku til serliga dálkandi burturkast. Øll skulu lata dálkandi burturkast til góðkenda móttøku.

Dømi um serliga dálkandi burturkast í bátahyljum

- Málingaleivdir og loysievni
- Motorolja og smyrjioleja
- Oljudálkað kjararvatn
- Brúkt elektrisk og elektronisk útgerð
- Akkumulatorar
- Annað dálkandi burturkast, sum t.d. battarí og heilivágsleivdir

Lættari atkomulig og betri fyrireikað móttøkan í bátahavnini er, jú einfaldari er tað at burturbeina burturkastið á rættan hátt.

Goymsla av serliga dálkandi burturkasti

- Serliga dálkandi burturkast skal goymast í hóskandi ílötum.
- Ílötini skulu vera merkt við slagi av burturkasti.
- Móttøkan eigur at rekast av fólki, ið avhendar tað til góðkenda viðgerð.

At rigga bátin til

Uppsavnan av botnmáling, sum verður skavað av

Botnmáling, sum verður skavað av bátinum skal burturbeinast sum serliga dálkandi burturkast.

Málingaleivdir kunna lættliga savnast upp, um málingin verður skavað av bátinum á fóstum undirlagi ella t.d. á eini plastpresending.

Dustsúgvari kann vera hentur

Málingaleivdir kunnu eisini savnast upp við ídnaðardustsúgvara. Mælt verður til, at havnarløg hava tøka dustsúgvaraútgerð til uppsavnan av málingarleivdum, dusti og øðrum frá reinsing av skrokkinum.

Útgerðin eigur at kunna leigast ella lænast á staðnum.

Dustsúgvaraposar við botnmálingaleivdum eru serliga dálkandi bur-turkast og skulu latast til góðkenda móttøkuskipan.

Lesið meiri um innsavningarhættir á:

<http://www.mst.dk/kemi/01070000.htm>

Góð ráð tá ið tú skal keypa máling, útgerð o.a.

Merking av umhvørvisvinarligum vørum

Svanen

Blomsten

Bra miljøval

Vørum, ið lúka ávísar umhvørvistreytir, verða ofta merktar við umhvørvismerki. Í Norðurlondum verða umhvørvismerkini Svanin og ES-blóman nýtt. Tað finnast eisini umhvørvismerki í einstøkum londum, so sum “Bra miljøval” í Svøríki. Enn eru fáar vørum til bátar umhvørvismerktar, men um vit sum brúkarar spyrja eftir slíkum vørum, verða fleiri vørum umhvørvismerktar.

Merking av umhvørvisskaðiligum vørum

Vørum skula merkjast sum umhvørvisskaðiligar, tá ið tær innihalda umhvørvisskaðilig evni.

Dømi um vørum, sum kunnu vera umhvørvisskaðiligar:

- Botnmáling
- Loysievni og vørum, sum innihalda loysievni
- Pussievni, fyllitilfar og lím

Leivdir av umhvørvisskaðiligum evnum eru serliga dálkandi burturkast og skulu latast til góðkenda móttøku.

Vørum kunnu eisini vera merktar sum heil-suskaðiligar (etjandi, eitrandi, ovurviðkvæmisfremjandi, krabbamein-selvandi). Leivdir av vørum, sum eru merktar sum heilsuskaðiligar, eru eisini serliga dálkandi burturkast.

Val av vörum

Vert at hugsa um, tá ið báturin verður riggaður til:

- **Er neyðugt at nýta serligu evnini?**

Summar vørur eru serliga virknar, júst tí at tær innihalda sterk kemikaliu í stórum nøgdum. Hesar eru merktar og bólkaðar sum serliga dálkandi burturkast. Ber til at nýta aðrar vørur ella arbeiðshættir?

- **Hvat gert tú við leivdir, sum innihalda loysievni?**

Loysievni og aðrar kemikaliuvørur skulu ikki stoytast á sjógv. Sjálvt smáar nøgdir kunnu dálka umhvørvið. Letur tú leivdir av kemikalium til góðkenda móttøku?

- **Kanst tú nýta aðra botnmáling?**

Í botnmáling eru virkin evni (biocid), t.d. kopar og sink, sum forða fyri vøkstri á skrokkin. Nógvar av hesum vörum hava skaðilig árin á lívið í sjónum. eru minni skaðilig evni á marknaðinum? T.d. ber til at velja serliga harða og slætta máling sum ger, at gróður ikki festur seg.

Bátavask

Bátaeigarar spula bátin

Stundum verða bátar tiknir upp, og botnurin trýstspulaður. Kopar og onnur eitrandi evni kunnu vera í botnmálinginni. Tú eigur tí at spula bátin á einum stað, sum er ætlað til endamálið, og har til ber at savna málingaleivdir og annað saman.

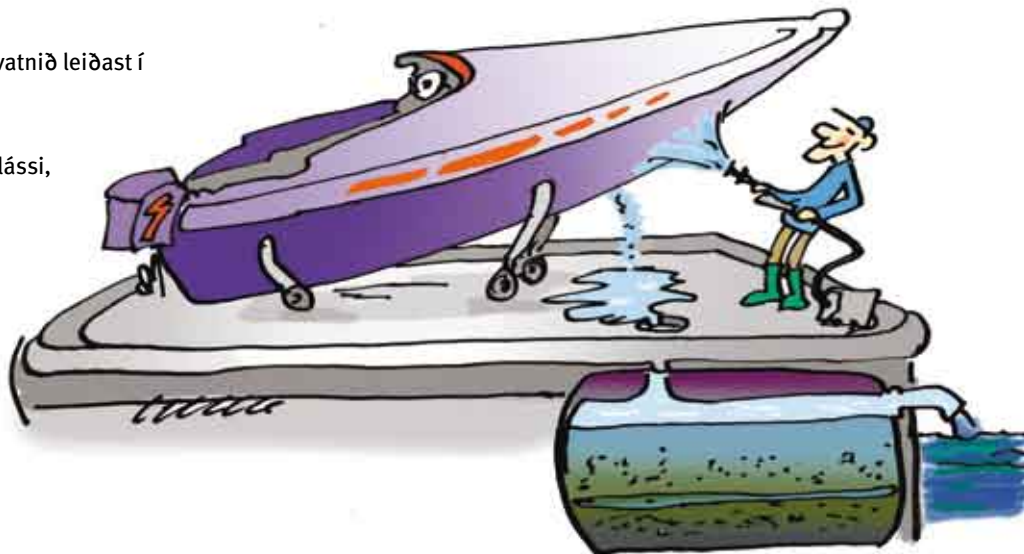
Spulipláss á havnarlagnum

Kommunan eigur at hava spulipláss við slangu, sum er gjørt soleiðis, at vatnið verður leitt til eina uppsamling.

- Um bátar verða spulaðir á bryggjukantinum, kann vatnið leiðast í eina rist og víðari niður til ein botnfellingarbrunn.
- Um bátar verða spulaðir á einum serstøkum spuliplássi, eigur hetta at hava fast undirlag, soleiðis at vatnið verður leitt til eina uppsamling.

Vatnið kann hereftir leiðast út gjøgnum eitt sandfiltur.

Dálkað evja og partiklar frá botnfellingarbrunni verða latin til mót-tøkustøð sum serligt dálkandi burturkast. Tað er umráðandi, at botnfellingarbrunnur er tilpassaður til tað virksema, sum er í bátahylinum.

Brennievni og smyrjiolja

Goymsla av brennievnum og olju

Tangar til brennievni og olju, skulu standa á fóstum undirlagi, og hava eitt savningarkar. Niðurgrivnir tangar og rør skulu kannast regluliga.

Lættari at fyribygja enn at taka upp oljuspill

Syrg fyri at røkja tangar, slangur og pumpur á tangaskipanini og í báti-num.

Áfylling við oljudunkum eigur at fara fram á fóstum undirlagi, soleiðis at mógulig spill kunnu takast upp.

Um óhappið skuldi hent...

- Hav tilfar til taks, sum kann sýgva í seg olju og onnur vandamikil evni, sum slett verða.
- Lívrunnið tilfar, træspønir, børkur og onnur evni, sum sýgva í seg eru at finna á marknaðinum. Hetta eigur at verða burturbeint sum oljuburturkast eftir nýtslu.
- Varnast tú dálking á sjónum, set teg í samband við MRCC-Tórshavn, telefon 35-13-00. Dálking á landi skal fráboðast til Løgregluna, telefon 35-14-48.
- Minst til, at bensin er sera eldfimt. Set teg í samband við slökkiliðið á staðnum, um so er, at talan er um spill av størri nøgd av bensini. Slökkiliðið veit, hvussu slíkar støður skulu handfarast.
- Nýt ikki kemikalíu (feittloysandi evni, uppvaskievni ella tílíkt) til at loysa upp oljuspill. Nýt heldur tilfar, sum sýgur í seg, og aðra hóskaði útgerð, sum passar til bátahylin og umhvørvíð. Veitarar bjóðar ymiskar “pakkaloysni” við savningarútgerð (“Spill kits”) til havnarløg og smábátar.

Meira kunning fæst...

Heilsufrøðiliga starvsstovan, Tel. 35 64 00, www.hfs.fo

IRF Interkommunali Renovatiónsfelagsskapurin, Tel 47 33 00, www.irf.fo

Kommunala Brennistøðin, Tel 30 20 40, Tórshavnar Kommuna, www.torshavn.fo

Sjóðbjargingarstøðin MRCC-Tórshavn, Tel 35 13 00, www.mrcc.fo

Politistøðin, Tórshavn, 35 14 48, www.politi.fo

Tórshavnar Bátafelag, 31 27 59, www.marina.fo

Fiskiveiðieftirlitið, Tel 31 10 65 ella 35-30-30

Skipaeftirlitið, Tel. 355600, www.fma.fo

Arbeiðseftirlitið, Tel. 35 78 11, www.arbeidseftirlit.fo

Lógasavn, Umhvørvisvernd, www.logir.fo/system/foframe.htm

Átakið “Gør det til en ren fornøjelse at fjerne bundmaling”, sum varð framt av “Felagnum fyri stuttleikabátar í Danmark”, Dansk Sejlunion og Miljøministeriet www.fjernbundmaling.dk ella www.sejlsport.dk/sw197.asp

norden

Norðurlenska ráðharraráðið

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K

www.norden.org

